

dr hab. Rafał Kotwis prof. UAP
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Poznań, 07.02.2023r.

Recenzja
rozprawy doktorskiej Pani mgr Jagody Nowak-Bieganowskiej pt.
" PODANO DO STOŁU:
EMOCJE, WARTOŚCI, ZNACZENIA"
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Uchwałą nr 03/2022 z dnia 17.11.2022 zostałem powołany przez Radę Dyscypliny Artystycznej ASP we Wrocławiu w celu wykonania recenzji Pani mgr Jagody Nowak-Bieganowskiej.

Otrzymałem następujące materiały:

- Pracę doktorską pt. "Podano do stołu: emocje, wartości, znaczenia"
(wersję papierową i elektroniczną – PL, ENG.)
- Dorobek artystyczny
- dorobek dydaktyczny
- streszczenie pracy – PL, ENG
- zdjęcia wszystkich realizacji (*Moja scena stołu, Na dłoni, Zawinięte miski, Puste miski, Artefakty – moje szklane jedzenie*)
- oświadczenie o rozprawie
- opinię promotora rozprawy doktorskiej...– dr hab. Stanisław Sobota
- kwestionariusz osobowy
- RODO

1. Charakterystyka sylwetki kandydatki:

Pani Jagoda obecnie mieszka i pracuje we Wrocławiu. Urodziła się w 1992 roku. Wykształcenie wyższe zdobyła w Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepparda we Wrocławiu na Wydziale Ceramiki i Szkła na kierunku Sztuka i Wzornictwo Szkła. Tytuł magistra sztuki obroniła w 2016 roku. Pani Jagoda zdobyła także wykształcenie uzupełniające w Uniwersytecie

Wrocławskim. Były to Kwalifikacyjne Studia Podyplomowe – przygotowanie do zawodu nauczyciela. Ukończone w 2018 roku.

Kandydatka swoją drogę zawodową rozpoczęła w Pracowni Projektowania JAKON jako asystentka głównego projektanta, pracowała tam przez dwa lata (2016 – 2018). Od 2018 do 2021 roku pracowała jako instruktor zajęć plastycznych dla dzieci i dorosłych w Pracowni Otwartej.

Równoległe cały czas szlifuje swój warsztat w Autorskiej Pracowni Szkła i pracuje jako nauczyciel plastyki w Fundacji Wychowania dla Przyszłości.

W 2021 roku została zatrudniona w zastępstwie jako asystentka w Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperda we Wrocławiu w Pracowni Projektowania Intuicyjnego – kierownik prof. Kazimierz Pawlak.

W roku 2018 pani Jagoda rozpoczyna studia doktoranckie w Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperda. W ramach studiów odbyła dwuletni staż w Pracowni Inicjowania Zagadnień Projektowych w Szkle, której kierownikiem jest dr hab. Stanisław Sobota.

Efektom podjętej nauki i badań jest niniejsza rozprawa doktorska, którą mam przyjemność recenzować.

2. Dorobek i aktywność artystyczna:

Doktorantka prezentuje dorobek artystyczny zaczynając od wykazu najważniejszych realizacji i opisu wydarzeń im towarzyszącym.

Pierwsza praca: *Na dłoni* z 2019 roku - wykaz trzech zdobytych nagród, trzech prezentacji indywidualnych oraz sześciu zbiorowych, w których bohaterem była niniejsza praca. *Wypaczone naczynia* praca prezentowana na dwóch wystawach indywidualnych. *Empty bowls* – 2020 prezentowana na trzech wystawach indywidualnych i trzech zbiorowych. *Krajobraz* z 2019 roku jedna wystawa indywidualna i jedna zbiorowa. *Ukojenie* z 2019 jedna nagroda, trzy wystawy zbiorowe. *Struktury, tekstury, faktury*, 2016 jedna nagroda i trzy wystawy zbiorowe. Każdemu wydarzeniu towarzyszy publikacje w postaci katalogów, artykułów, materiałów promujących.

Sposób prezentacji jest czytelny i zwraca uwagę na ważny aspekt funkcjonowania dzieła w obiegu galeryjnym, jego wartość i przede wszystkim zasadność powstania, która wskazuje na życie dzieła.

Następnie mamy tradycyjny wykaz wystaw. Zaczynamy od czterech indywidualnych: „Gesty”, Galeria BB, (wystawa organizowana w ramach Europejskiego Festiwalu Szkła – Play with Glass), Wrocław. „Podano do stołu”, Miejska Galeria Sztuki MM, Chorzów. „Nie podano do stołu”, Manufaktur Szkła Puck, Puck. „Podano do stołu”, podwodny Wrocław, Browar Mieszczkański, Wrocław.

Nagrody w konkursach:

The Glass Prize 2020, kategoria Open Glass Artists za prace "On the palm of you", lipiec 2020r., Wielka Brytania, II miejsce, oraz krajowa Młodzi na Start 2019, wręczenie nagród: 7.07.2019r., Gdynia, II miejsce. Wyróżnienia w konkursach: "The International Exhibition of Glass Kanazawa 2019", finalistka konkursu (jednym z najbardziej prestiżowych konkursów szkła artystycznego na świecie), „Toyama International Glass Exhibition 2021” finalistka konkursu (jednym z najbardziej prestiżowych konkursów szkła artystycznego na świecie).

Udział w wystawach zbiorowych: siedmiu zagranicznych:

Wystawa pokonkursowa Coburger Glaspreis 2022, European Museum of Modern Glass, 2022r., Coburg, Niemcy, GLASS ON/ let's meet in better times /, The Venice Glass Week, 2021, Wenecja, Włochy 10, Toyama International Glass Exhibition 2021, Toyama Glass Art Museum, 2021r., Japonia. The International Exhibition of Glass Kanazawa 2019, Shiinoki Cultural Complex, Ishikawa Prefecture, 2019r., Japonia. International Biennale of Glass 2019, Sofia, Bułgaria. Międzynarodowa wystawa zwieńczająca Sympozjum szklarskie „Lednicke Rovne 2019”, Lednicke Rovne, Słowacja. Międzynarodowa pokonkursowa wystawa „Stanislav Libensky Award 2016”, Praga, Czechy.

Czternastu krajowych:

„Zobacz szkło”, Vivid Gallery, Wrocław; „Szkło młodych – kompatybilni”, Centrum Dziedzictwa Szkła, Krosno; „Szkło młodych – reaktywacja”, Galeria Trzebnicka, Trzebnica; „Ars/Techne” – Centrum Nowych Technologii Politechnika Śląska, Gliwice; „Wirtualna wystawa Polish Modern Glass Art”, strona internetowa polishmodrnglassart.pl (wystawa przygotowana pod auspicjami Fundacji WyspArt na prestiżowe, największe targi w Europie – targi Sztuki ArtMaretBudapest 2020; Międzynarodowa wystawa „Zbliżenie na szkło”, („Play with Glass” – European Glass Festival in Wrocław), Pod Ciśnieniem, Wrocław; „Zmysł - wystawa Związku Artystów Szkła”, Centrum Szkła i Ceramiki Lipowa 3, Kraków; „W Harmonii”, 4 Design Days 2020, Katowice, Wystawa pokonkursowa „Młodzi na start”, Domoteka, Warszawa; „Mój design. Zaprojektuj dowolną formę użytkową”, Gdynia; „Wizja Szkła edycja 7”, Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze; „Cała Biała”, Puck, „Konfrontacje Sztuki”, Warszawa; „Delikatny temat. Szkło”, Gdańsk.

Sześciu regionalnych i uczelnianych:

„A!Symetria”, Sztuka na miejscu, 2022r., Wrocław 11; „Glass Vision online”, data upublicznienia, 2020, wydarzenie online na platformie Facebook <https://www.facebook.com/Glass-Vision-on-line-111535557376179>; „Map/Territory”, 2019, Wrocław; „Proces” 2019, Centrum Sztuk Użytkowych i Centrum Innowacyjności, Wrocław, w ramach Festiwalu Wysokich Temperatur w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu; „Alchemy”, 2019, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu; „W krzywym Zwierciadle”, Krzywy Komin, 2019, Wrocław.

Doktorantka także czynnie uczestniczyła w sympozjach i konferencjach. W trzech międzynarodowych: Film „Procesy – Slumping, formowanie szkła w piecu elektrycznym- zrealizowany w ramach XIII Festiwalu Wysokich Temperatur 2021, Wrocław, <https://youtu.be/9vkXEsZA38M>; Międzynarodowe studenckie sympozjum szklarskie Lednicke Rovne 2019, Patrick Ilo i Stredná odborná škola sklárska, Lednicke Rovne (Słowacja) / wystąpienie w panelu „Techniki piecowe”, tytuł wystąpienia: „Techniki piecowe – slumping” / ; „Philosophy and Cartography”, Konferencja współorganizowana przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Akademię Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu, Wrocław / tytuł wystąpienia: „A plate as a map of the world” /

Następnie przechodzimy do publikacji, jednej przedmiotowej: Techniki Piecowe, artykuł naukowy recenzowany, prasa – kwartalnik, wydawca Sieć Badawcza ŁUKASIEWICZ – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, S+C Szkło i Ceramika nr 3/2020 ISSN 0039-8144, Oraz podmiotowych, jeden katalog indywidualny: „Podano do stołu”, Miejska Galeria Sztuki MM, Chorzów 2021, nakład 250 sztuk.

Dziewięć katalogów zbiorowych: „Coburger Glaspreis 2022”, Niemcy, Coburg, kwiecień 2022, ISBN 480-3215589500, 500 egzemplarzy; „Toyama International Glass Exhibition 2021”, The Executive Committee of The Toyama International Glass Exhibition, listopad 2021, 2500

egzemplarzy; „A! symetria”, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Wrocław 2021, ISBN 978- 8366321694; Katalog wydany w ramach projektu „Polish Modern Glass Art.”, wydanym przez Fundację WyspArt Kraków 2021, 1300 egzemplarzy; „GLASS ON let's meet in better Times”, Wrocław 2021, ISBN 978-8366321-58-8; „International Biennale of glass 2019”, New Bulgarian University 2019, ISBN 978-619- 233-086-6; „Konfrontacje Sztuki 2018 ”, katalog powystawowy, Warszawa 2018, ISBN 978-83- 63427-34-4; „Stanislav Libensky Award 2016”, Praga 2016, ISBN 978-80-905760-2-5; „MY'16 - DYPLOMY ASP we Wrocławiu”, Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu, ISBN 978-83-65638-15-1.

Pani Jagoda czynnie uczestniczy w życiu artystycznym. Dowodem na to są liczne wystawy zbiorowe i indywidualne w kraju i zagranicą. Dobrze wypada jako naukowiec czynnie uczestnicząc w sympozjach i konferencjach. Pewnie dzięki takiej aktywności dwukrotnie zdobyła stypendium: Wyróżnienie, Stypendium im. Jerzego Grotowskiego, Urząd Miejski Wrocławia / Wrocławskie Centrum Akademickie; Stypendium w UrbanGlass Studio w Nowym Jorku (USA) w ramach projektu PROM – Międzynarodowa wymiana stypendialna doktorantów i kadry akademickiej – niezrealizowane z powodu pandemii COVID-19.

Podsumowując dorobek artystyczny doktorantki należy zaznaczyć, że wyróżnia się zindywidualizowanym charakterem, który podparty jest wiedzą technologiczną i merytoryczną. Pani Jagoda starannie wykorzystuje swoje umiejętności tworząc oryginalne prace, które wypełnia swoją wrażliwością. W konsekwencji otrzymujemy spersonalizowany komentarz do otaczającej artystkę świata, który w sposób wysublimowany i „czysty” przedstawia odbiorcy. Ten z przyjemnością konsumuje czasami nieprzyjemne treści.

3. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę:

Autorka wykazuje współpracę z prof. Kazimierzem Pawlakiem w Pracowni Projektowania Intuicyjnego, gdzie została zatrudniona w zastępstwie za mgr Agnieszkę Bar, na wydziale Ceramiki i Szkła, w Katedrze Szkła, Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. Zajęcia prowadzone są dla II roku I stopnia, III roku I stopnia (dyplom licencjacki), I roku II stopnia oraz II roku II stopnia (dyplom magisterski). Celem pracowni jest przygotowanie absolwenta do poprawnego rozwiązywania problemów projektowych. Do procesu dydaktycznego włączona jest intuicja. Jako prowadząca zachęcała studentów do mierzenia się z zagadnieniami i projektowaniem uwzględniając ekologię i wykorzystując najnowsze technologiczne osiągnięcia w produkcji szkła.

W roku akademickim 2018-2019 oraz 2019-2020 zrealizowała praktykę dydaktyczną w ramach Międzywydziałowych Studiów Doktoranckich, w Pracowni Inicjowania Zagadnień Projektowych w Szkle prowadzonej przez dr hab. Stanisława Sobotę oraz dr Agnieszkę Leśniak Banasiak. W ramach Pracowni prowadzone są zajęcia dla studentów I i II roku I stopnia. Praktykantka dzieliła się ze studentami zdobytym doświadczeniem i wiedzą. Czynnie uczestniczyła w korektach oraz służyła pomocą przy realizacji prac. Dużym atutem okazał się potencjał pani Jagody w temacie realizacji prac metodą topienia szkła w piecu elektrycznym.

Na uwagę zasługuje strona organizacyjna doktorantki, która powołała do życia szereg wydarzeń artystycznych i naukowych, min.:

Organizowała konferencje naukowe:

„Sztuka w blasku ognia” w ramach XIII Festiwalu Wysokich Temperatur, 2021r., Wrocław, organizacja i przeprowadzenie międzynarodowej konferencji: „ Sztuka i Ogień ” w ramach XII Festiwalu Wysokich Temperatur, Wrocław, organizacja i przeprowadzenie międzynarodowej konferencji; „Philosophy and Cartography”, Konferencja współorganizowana przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Akademię Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu, 4-8 listopada 2019, Wrocław, współorganizacja.

Organizowała warsztaty:

„Zmierz się ze szkłem”, warsztaty dla stypendystów Edukacyjnej Fundacji im. prof. Romana Czarneckiego EFC, Szklarska Poręba styczeń – luty 2020 r. / organizacja i przeprowadzenie autorskich warsztatów; „Szklany sekretnik”, warsztaty podczas sympozjum N-Glass. Now is time to New Glass.2020 r. , Jakuszyce / organizacja i przeprowadzenie autorskich warsztatów; „Szczepińska Historia – odkrywanie tajemnic miasta”, Wrocław / organizacja i przeprowadzenie autorskich warsztatów; „Zmierz się ze szkłem”, Wrocław, / organizacja i przeprowadzenie autorskich warsztatów podczas XII Festiwalu Wysokich temperatur; Projekt „Wejście od podwórza PERYFERIA”, Uniwersytetu Młodego Odkrywcy, luty - czerwiec 2019 r., / współprowadzenie warsztatów z dr Kaliną Bańką – Kulką.

Na uwagę zasługują także inne działania:

Projekt Wejście od podwórza PERYFERIA, Uniwersytetu Młodego Odkrywcy, luty - czerwiec 2019 r. / współprowadzenie warsztatów z dr Kaliną Bańką – Kulką; Film dokumentalny prezentujący proces powstawania realizacji Na Dłoni pt: SLUMPING, FORMOWANIE SZKŁA W PIECU ELEKTRYCZNYM, zrealizowany w ramach XIII Festiwalu Wysokich Temperatur.; Prezentacja Wydziału Ceramiki i Szkła, Częstochowa, Zespół Szkół Plastycznych im. Jacka Malczewskiego, 2019 r.; Prezentacja huty szkła ASP we Wrocławiu podczas Dni Otwartych Akademii Sztuk Pięknych im. E.Gepperta we Wrocławiu, 6 2018 r. , Wydział Ceramiki i Szkła, Centrum Innowacyjności, Wrocław.

Pani Jagoda popularyzowała działania artystyczne także poprzez publikacje, artykuły i wywiady:

Szkło formowane w piecu, artykuł naukowy recenzowany, prasa – kwartalnik, wydawca Sieć Badawcza ŁUKASIEWICZ – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, S+C Szkło i Ceramika nr 3/2020 ISSN 0039-8144, artykuł recenzowany, otrzymał

Wywiady: Wywiad / Artykuł pod tytułem Polaryzacja stołu S+C Szkło i Ceramika nr 2/2020 ISSN 0039- 8144, prasa – kwartalnik, wydawca Sieć Badawcza ŁUKASIEWICZ – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych; Wywiad towarzyszący wystawie „Podano do stołu” - Miejska Galeria Sztuki MM, Chorzów (marzec 2021) https://www.youtube.com/watch?v=evyrXFhn1II&ab_channel=MiejskaGaleriaSztukiM

W materii dydaktycznej i organizacyjnej pani Jagoda także wykazała się dużą aktywnością (jak na tak krótki czas).

Sprawdziła się jako asystentka i praktykantka. Ma wiedzę, którą potrafi zarażać młodych adeptów sztuki. Jej doświadczenie w materii pracy ze szkłem jest cenną wartością dla odbiorców.

Zdolności organizacyjne także zasługują na uznanie. Świadczy to o dużym zaangażowaniu doktorantki w życie Uczelni. Myślę, że wynika to z prawdziwej pasji.

4. Praca doktorska: *Podano do stołu: emocje, wartości, znaczenia*

Nawiązując do koncepcji i istotnych zagadnień dysertacji oraz prezentowanych prac doktorantki, muszę stwierdzić, że zaproszony zostałem do stołu ze wspinałym daniem. Daniem okraszonym świetną proporcją składników jak i z odpowiednią ilością przypraw. Zaczynając od kuchni, czyli od technicznej strony, praca w wersji papierowej podana jest w twardej oprawie i liczy sobie sto czterdzieści cztery strony. Na wstępie znajduje się *spis treści* w skład, którego wchodzi pięć rozdziałów wraz z podrozdziałami, które adekwatnie odwołują się do prac doktorantki. Wszystko zaczyna *Wstęp* a kończy pewnie z oczywistych względów *Zakończenie*, które jest próbą wyjaśnienia popełnionej dysertacji. W publikacji znajdziemy *Bibliografię* składającą się z czterdziestu jeden pozycji, *Źródła internetowe* w liczbie trzynastu cytatów oraz *Spis ilustracji*, który zawiera dwadzieścia odniesień. Wszystko opisane jasnym i przystępnym językiem, który podparty jest naukowymi faktami i własnymi obserwacjami autorki.

Całość otwiera sentencja autorki, która adekwatnie nawiązuje do zawartych w dysertacji treści: „W mojej pracy stół traktuję jako pretekst do badań i poszukiwań artystycznych. Sprawdzam, jak funkcjonuje w kulturze i jakie emocje mu towarzyszą. W podjętych badaniach obserwuję ludzi oraz ich relacje w naturalnym środowisku wokół stołu. Podejmuję dyskurs z otaczającym mnie światem.”

Podjęty dyskurs dotyczy bardzo ważnych i istotnych spraw związanych z ludzką egzystencją tj. głodu, konsumpcji czy nadprodukcji ale również godności czy szacunku do drugiego człowieka czy planety, na której żyjemy.

Pani Jagoda w tekście wprowadza czytelnika, poprzez odpowiednio dobrane rozdziały, w swój sposób widzenia rzeczywistości i trawiących jej problemów. Stara się analitycznie podchodzić do problemu, odwołując się do świata sztuki, kultury, przemysłu jak i własnych obiektów.

Rozdział I – Scena stołu: w tym rozdziale czytelnik dowiaduje się o historii stołu, jego miejscu w kulturze, istocie funkcjonowania i zawartej symbolice. Autorka sytuuje stół w różnych epokach wykazując jego znaczenie i charakter. Przeprowadza przez różne kultury oraz religie. Uświadamia czytelnikowi jego znaczenie, które współcześnie w świecie fast foodów, jedzenia na wynos itp. nie jest tak zauważalne, ale jednak jak bardzo istotne. Cytując autorkę: „... tak mocno wrósł w naszą codzienność, służąc za miejsce spożywania pokarmów, podtrzymujących funkcje życiowe, ale również okazując się nieodzownym miejscem pracy, nauki, rozwoju relacji, stół – bezwiednie bądź celowo – znajduje swoje odzwierciedlenie w tradycji, sztuce, kulturze.”

I tak przechodzimy do podrozdziału *Stół okiem historii sztuki:* tu na wybranych przykładach autorka przeprowadza nas przez historię stołu w sztukach wizualnych. Odwołuję się do takich twórców jak Barthelemy d'Eyck i Jean Colomb, *Bardzo bogate godzinki Księcia de Berry*, do Leonarda da Vinci i jego *Ostatniej Wieczerzy*, Susan Dorothea White i jej *Pierwszej Wieczerzy* jak i filmu *Wielkie żarcie* w reżyserii Marco Ferrerii. Trzy ostatnie pozycje są nie bez znaczenia gdyż są również ważne dla samej autorki i jej instalacji. Pokazują siłę *Ostatniej wieczerzy* i jej wpływ na kulturę. (blondynka pijąca coca-colę na obrazie *Pierwsza Wieczerza*) W każdym aspekcie stół oraz biesiadnicy nabierają nowego kontekstu i poruszają bardzo ważne sprawy. Także przykłady ze sztuki współczesnej uwydatniają konieczność funkcjonowania w sztuce

stołu i wiążących się z nim rytuałów. Edward Munch, *Na stole operacyjnym*; Rene Magritte, *Mężczyzna siedzący przy stole*; Judy Chicago, *The dinner party*; Daniel Spoerri, *Stół pułapka*; czy chociażby *Widmo wolności* w reżyserii Luis'a Bonuela. Wielość przykładów z jednoczesną analizą poszczególnych dzieł pokazuje wnikliwość autorki w tematykę a odbiorcy nijako uświadamia znaczenie stołu, który do tej pory wydawać się mógł drugoplanowym meblem.

Podrozdział drugi *Moja scena stołu* zaprasza czytelnika do zapoznania się z instalacją pani Jagody. Biel, biel i jeszcze raz biel, co jest nie bez znaczenia dla autorki, otwiera wystawę. Artystka prezentuje martwą naturę, która składa się ze wszystkich obiektów, które tworzą następne instalacje. Niczym *aperitif*, który ma nas pobudzić, jesteśmy zapraszani do dalszego smakowania wystawy. Wspomniana biel, która ma symbolizować odświętność i czystość, jednocześnie scala obiekty i czeka na nową historię niczym niezapisana karta, nowy początek. Cytując autorkę: „Na zaimprovizowanym ołtarzu składam zatem części swojej pracy doktorskiej, licząc na wzbudzenie bóstwa ciekawości w odwiedzających wystawę.”

Dochodzimy do *Rozdziału II – Gest* i tu analogicznie poznajemy tajniki związane z szeroko pojętym gestem, jego rolą w naszym życiu i kulturze. Zapoznujemy się z *Mównością* charakterystyczną dla opowieści wspieranych gestem. Wpływu pisma jak i gestu na współczesny przekaz. Podział gestów ze względu na ich funkcje, klasyfikacje czy kategorie. Rozdział uświadamia rolę gestu jego nieodzowne współistnienie w komunikacji. Jak często może być wsparciem, mową samą w sobie a jak często naszym lustrem, zdradzając nasze zachowanie.

W następnym podrozdziale *Gest w sztukach plastycznych* – zanurzamy się w świat gestu w sztuce, który jak podkreśla autorka jest jednym z najważniejszych nośników informacji i emocji. Jak pisze „gest tworzy sztukę i jest sztuką”. W tym rozdziale podobnie jak w analogicznym związanym za stołem autorka przeprowadza nas przez ciekawe przykłady wykorzystania gestu w tworzonych dziełach. Przypomina o Jacksonie Pollocku, nie pomija klasyki *Stworzenia Adama* Michała Anioła czy też Augusta Rodina i jego *Katedry*. Jednak dużą uwagę zwraca na obraz *Jedzący kartofle* Vincenta Van Gogh'a, który swą konstrukcją i narracją mocno zainspirował artystkę. Autorka przypomina także o odważnym i wspinałym gościu Kozakiewicza, którego myślę, że nie trzeba opisywać. Na samym końcu doktorantka przypomina performans *Artystka obecna* Mariny Abramović. Bardzo przejmujące działanie artystki polegające *po prostu* na siedzeniu i aż na siedzeniu. Dzięki czemu powstała niesamowita przestrzeń emocjonalna, ludzie na powrót doświadczali bytu drugiego człowieka. Jak wiele znaczy być w świecie cyfrowego kontaktu.

Na dłoni to ostatni punkt II rozdziału, w którym autorka przedstawia instalację złożoną z talerzy, wykonanych w dobrze znanym sobie medium. Jak twierdzi jest to opowieść o relacjach i gestach. Ja dodałbym do tego jeszcze czas i trwanie. Pewien zapis momentu, dla niektórych chwili w byciu razem. Bardzo ciekawe rozwiązanie a zarazem sugestywna obserwacja związana z tak znanym nam wszystkim obiektem jakim jest talerz. Jest to obserwacja godna uwagi. Same obiekty mogą działać czysto na płaszczyźnie designerskiej, ale dzięki pani Jagodzie i jej ingerencji nabierają znamiona dzieła sztuki. Poznać się na płaszczyźnie naczyń. Talerze z odcisniętymi dłońmi, rodziny, znajomych działają na moją osobę chyba najbardziej.

Rozdział III – Puste naczynia, jest to bardzo przejmujący rozdział w całej dysertacji. Rozpoczyna go cytat z książki *Głód* Martina Caparrosa, który wprowadza czytelnika w zawartą problematykę związaną z głodem na świecie. Istotnym elementem jest niesamowity dysonans pomiędzy głodem a nadwyżką jedzenia. Z jednej strony tysiące ludzi głoduje z drugiej tysiące ton jedzenia jest marnowane i wyrzucane. Trafnym spostrzeżeniem wydają się być słowa: „...Co zauważyłam? Mówi się o głodzie jako o czymś bezosobowym, o zjawisku samym w sobie: głód, walka z głodem, przeciwdziałanie głodowi, klęska głodu. A moim zdaniem problemem nie jest głód, a głodujący ludzie.” Rozdział definitywnie wskazuje na niezgodę na tak funkcjonujący system i brak racjonalnych rozwiązań.

Jeszcze wnikliwiej doktorantka analizuje problem w podrozdziale *Historia ludzkiego głodu – wstydliva karta cywilizacji*. Tu śledzi pod kątem historycznym, ewolucyjnym postępy ludzkości w kontekście zdobywania żywności, zapotrzebowania na nią, organizowania jej itd. Jednak bardzo mocno zaznacza, że bez względu na nasze osiągnięcia głód towarzyszył człowiekowi zawsze. Był siłą nacisku, sposobem na rządzenie, manipulacje. Za pomocą głodu można było niszczyć grupy społeczne, degradować i upadlać człowieka. Podaje dane statystyczne, fakty jak i pseudofakty, mity szerzone przez Międzynarodowe organizacje. Poprzez ten rozdział podkreśla absurdalną i niesymetryczną dystrybucję żywności na świecie. Znowu zadaje pytanie: „Czy możemy być zatem dumni ze społeczeństwa i kultury, jaką zbudowaliśmy, jeśli brakuje nam empatii wobec drugiego człowieka na tak podstawowym poziomie, jak troska o jego biologiczne przetrwanie?” Jak długo będzie liczył się zysk a nie człowiek? W naszym rodzimym kraju, jak podaje autorka, rocznie wyrzuca się dziewięć milionów ton żywności. Masa, masa i jeszcze raz masa.

Właśnie nawiązując do tej masy, mnogości i wielkości problemu doktorantka realizuje instalację *Puste miski*, która otwiera drugi podrozdział. Poprzez multiplikację autorka stara się pokazać problem. „Morze misek – tak jak fala głodu – wylewa się na oglądającego” tak to widzi pani Jagoda. Interesująca jest chęć interakcji z odbiorcą, który może mieć wpływ na zaistniałą sytuację. Autorka pozwala na zabranie miski, misek, które nie zawsze są może idealne ale prawdziwe. Mają symbolizować różne grupy społeczne, różnych ludzi i ich związek z doświadczeniem głodu. Myślę, że nawiązuje do naszego sumienia i propaguje zmianę od nas samych, jednostek, które połączone mogą wiele osiągnąć.

Całość dopełnia podrozdział trzeci – *Scena stołu* – tu stajemy przed kompozycją złożoną z *Zawiniętych Misek*. Stuł wypełniony jest zawiniętymi do środka miskami, jakby zapadającymi się w sobie. Mają symbolizować problem wyrzucania nadwyżki żywności jak i problem produkcji wystarczającej jej ilości. Pomimo pewnego rytmu i podobieństwa wyczuwalna jest indywidualna budowa każdej miski. Indywidualny problem każdego człowieka, jego wizja głodu i związanego z nim nieszczęściem.

Rozdział V – Jedzenie obecnie – stanowi w dużym skrócie próbę zbliżenia się do ekspertów związanych z tematem jedzenia, od strony kulinarnej i kulturowej. *Piąta ćwiartka* stanowi przeprowadzony wywiad z Aleksandrem Baronem (m.in. polskim szefem kuchni) a podrozdział *Czego uczy nas historia jedzenia?* Jest wywiadem z profesorem Jarosławem Dumanowskim (specjalizującym się m.in. w kulturowej historii kuchni i jedzenia.) Autorka pozostawia wywiady bez komentarza. Rozdział w całości jest trochę odmienny od całości narracji co nadaje

dysertacji oddechu i innego spojrzenia na problem związany z pożywieniem czy na historię toczącą się wokół stołu.

Ostatnie prace, które nam prezentuje doktorantka znajdują się w *Rozdziale V – Artefakty – moje szklane jedzenie*. Autorka pozostawia nas z pytaniem: „Czy zatem produkty spożywcze w formie szklanych artefaktów, pozbawione swojego smakowitego, naturalnego kolorytu, odspożywczone, będą w stanie zademonstrować przed nami jedzenie w innym świetle?”

Mamy do dyspozycji cztery szklane owoce: *Kajzerkę* – synonim codzienności, współczesny chleb powszedni, *Kiełbasę* – mięso, którego dziś konsumujemy bardzo dużo, *Awokado* – reprezentant importowanych produktów i *Owoc* – symboliczny rajski owoc.

Wszystko czyste pozbawione a może wyczyszczone z naleciałości kutrowych, społecznych, zależności korporacyjnych, militarnych - po prostu czyste jedzenie.

Podsumowanie:

Starając się podsumować działanie doktorantki skupię się na dysertacji i pracach, które autorka wykonała w swoim ulubionym medium - białym szkłe. Trzeba przyznać, że w umiejętny sposób potrafiła wydobyć z niego ważne treści i przekazać je odbiorcy. Była zdolna w sposób stanowczy zmanifestować niezgodę na istniejące nierówności. Jedną z nich był właśnie niesymetryczny podział dóbr związanych z żywnością naszej planety. Przychodzi mi na myśl chociażby firma *Monsanto* i modyfikowana żywność, która miała być zbawieniem dla naszej planety a na pewno mieszkańców trzeciego świata. (Polecam zapoznać się z tematem). Należy podkreślić, że dysertacja wraz z przedstawionymi pracami stanowi jedną całość, nawzajem się dopełniając czy też wypełniając. Autorka właśnie treścią rozprawy wypełniła swoją wrażliwością stworzone naczynia. Powstają Artefakty, przedstawiające świat widziany oczami artystki. Wrażliwość i minimalistyczne podejście do formy i kompozycji, ograniczone wręcz do jednej barwy, przedstawia nowy sposób podejścia do problemu, głodu czy produkcji. W interesujący sposób autorka scala współczesność z tradycją przy własnej wizji stołu.

Niesamowite ile kryje się w prostym stole i naczyniach. Ile historii kręci się wokół jedzenia. Niby oczywiste sytuacje towarzyszące nam od tysięcy lat. Jednak ja już nigdy nie podam talerza nie myśląc o gościu, który czynię. Dwa razy zastanowię się nad niedojedzonym posiłkiem w mojej misce. Inaczej spojrzę na kajzerkę. To ważne!

Niniejszym zaświadczam, że recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr Jagody Nowak-Bieganowskiej pt. *Podano do stołu: emocje, wartości, znaczenia* w mojej opinii jest oryginalnym dokonaniem artystycznym i spełnia wymogi Ustawy z 20 lipca 2018 r., przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art.192 ust. 2 oraz 221 ust. 14 (Dz. U. z 2021 r., poz.478).

Wnioskuje do Rady Dyscypliny Artystycznej ASP we Wrocławiu o dopuszczenie mgr Jagody Nowak-Bieganowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. W pełni zasługuje na otrzymanie tytułu doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Rafał Kotwis prof. UAP